

Heroicarvm Et Ecclesiasticarvm Quaestionvm Libri VI.

Sex libris prioribus universa Regalium, Iurisdictionis Ecclesiasticorum
Temporalis Et Constantinianae Donationis ratio discuritur ... contra
profanas & vanas cuiusdam Bodini novitates

Boetii Eponis Frisii De Ivre Sacro - Vel Principorum Iuris Pontificii Libri III.

Epo, Boetius

Duaci, M.D.LXXXIIX.

II De Arte Et Ordine Et Avctoribvs Decreti Gratiani.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61749](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61749)

92
Ordo, Me-
thodus, &
Ars Decre-
ti Gratia-
nei.

POST & librorum & Glossographo-
rum primorum nostrorum historiam
fatis illustratam, postulat nunc tempus vt
breuiter indicemus quanam sit ordinis
tum in Gratiani Decreto tum in Decreta-
libus his Pontificum epistolis digerendis
obseruati ratio. Frequēs est inter eruditos
de iuris Arte, sit, non sit, disputatio; non
ætate tãtũm nostra sed & priscis olim iam
inde à cõdito iure Romano temporibus,
ac maximè Seruio Sulpicio Ciceronẽque
florẽtibus. An verò postea Pandectarum
vel Digestorum vel Institutionum vel
Constitutionum libris per complures e-
tiam ante Iustinianum conscriptis ars illa
perfecta fuerit, grauioris adhuc est quæ-
stionis. Ad huius quoque iuris Pontificij,
præsertim Decretalium, libros ea serpsit
inuestigatio; cui tum nosmetipsos olim
tum nunc alios per traditionẽ Paratitlo-
rum diligenter incumbere meminimus.
Cæterũm peculiaribus librorum Titulis
deficientibus, immò deficiente volumi-
nis cuiuspiã certos in libros distributio-
ne, velut in Decreto Gratiani, sitne vel
Artis vel Ordinis alicuius hic artificiosi
digna viris eruditis atque methodicis ob-
seruatio, iustiũs fortassè dubitari potest.
Ac quoniam Gratiani volumen illud in-
signis quidam & incõparabilis est omnis
& An-

a
Gel.
noct. At-
ib. 1. cap.
sectors in
Cas. &
c. fuerit.
7.

& Antiquitatis & legislationis Ecclesiasticae thesaurus, à summis Pontificibus olim sicut & nuper à Gregorio PP. XIII nobis ad obseruandum traditus, mox initio nō inutiliter nec importunè pro studiosorum commoditate de tanti ac tam vasti quæremus operis vel arte vel ordine.

Primum nos oportet meminisse, iuris omnis in artem redigendi non tam accuratam fortasse vel à Iustiniano Iustinianive administris Triboniano sociisque Triboniani vel à librorū Pontificiorum scriptoribus habitā esse rationem, quā verisimiliter voluisset haberi vel Pompeius Magnus vel Iulius Cæsar vel Lucius Crassus vel ipse Cicero; quos omnes quatuor de iure Ciuili iam olim in artem redigendo cogitasse, quin & horum nonnullos in eo genere nō nihil perfecisse legimus ^a. Contenti nempe fuerunt homines nostri, seculis nati non ita felicibus, populari quadam atque adeò qualicunq; tandem neque scopis dissolutis omnino simili legislationis digestionem seu dispositionem: qualem vir aliquis prudēs ac fori iudiciorumque peritus & in rebus agendis diu multumque versatus abundè probauerit, sciolus aliquis è puerili schola proreptans ludimagister facilè contempserit: sed vt nimis curiosa scrupulosaque quarumcunque rerum dispositio superstitionis est insana, sic vasta & vaga membrorum omniū partiumque diuulsio dis-

93
Ars iuris
qualis fuerit à nostris
cōsiderata.

94
Fori iudiciorumque
peritis abundè
satisfacit Ordo
librorū iuris,
at sciolis
non aequè.

iectioneque; stupiditatis est crassissima. Quid secuti fuerunt Iustinianus atque Tribonianus in Codice, Digestis, Institutionibus, disponendis, sedulo profecti sumus tum in iuris utriusque paratilis nostris tum in oratione nostra quam de arte iuris Ciuilis Romanorum olim habuimus loco praefationis in professionem Pandectarum. Quid autem Gratianus in Decreto suo disponendo fuerit secutus, & Archidiaconus & Dominicus Geminianus & Praepositus & Antoninus^a Florentinus & Ioannes Turrecrematensis & ante illos antiqui Glossographi diligenter ostendere conati fuerunt. Illud in promptu est, Gratianum tria sibi summa proposuisse operis sui vniuersi seu genera seu capita; Primum^b, iuris Ecclesiastici principia, fontes, atque dignitatem, vna cum Cleri seu personarum Ecclesiasticarum praeminentiis & officiis, & vniuersae Iurisdictionis Ecclesiasticae praestantia; Secundum^c, genera omnium causarum seu iudiciorum sub Ecclesiasticam iurisdictionem cadentium; Tertium^d denique, ipsius Christianismi proprium quasi characterem seu notam quandam peculiarem qua Deo toti coniungamur atque consecremur; vt per sacramenta Baptismi & Confirmationis, & per Eucharistiae sacrificiique mystici tremendorumque mysteriorum participationem; diebus etiam festis atque ieiuniis religiosè semper obseruatis, nec imaginibus Ec-

95
Auctoris
disputatio
de iuris ar-
te.

96
Ordinis
Gratianei
considera-
tores.

97
Ratio sum-
ma Ordinis
Gratianei in vni-
uersum.

^a
sic lib. 1. de
Orat.

^b
in d. Paratilis
et in orat.
de arte iuris.

bus Ecclesiæ cōtemptis. Ita vt prima De-
creti Gratiani pars atq; etiam tertia po-
tissimùm sint iuris publici, cùm partim ad
magistratus Ecclesiasticos partim ad sa-
cra Christiana ceremoniasq; Christianas
pertineant; Secunda verò pars propriè sit
ipforum iudiciorũ seu causarum quarum-
cunque ad Ecclesiasticum forum spectan-
tium. Quo quidem toto dispositionis ge-
nere Gratianus ordinem spectauit non a-
lienum ab ordine quem saltem in vniuer-
sum tenuit & in Pandectis & in Codice
suo Iustinianus, vt qui vtrobiq; iuris pub-
lici partem tractationi iudiciorũ ipforum
tum Ciuiliũ tum criminaliũ præmisit,
quoad magistratus nimirum, partem sub-
iicit, quoad fiscalia scilicet atq; similia re-
rum genera statum reipub. concernentia.

a
Dicitur lib. 1. de
Orat.
Dicebat olim L. Crassus apud Ciceronẽ a,
si quis effecisset vt primũ ius omne in
genera digereret, deinde eorum generum
quasi quædam membra dispertiret, tum
propriam cuiusq; vim definitione decla-
raret, perfectam nos artẽ iuris habituros.

b
Dicitur d. Paratit.
de arte iuris.
Quod an quis vnquam in iure Ciuili præ-
stiterit, alio b loco disserui. Gratianus, in
iure Pontificio in volumẽ suum redigen-
do, genera summa non pessimè secũdum
prædictam rationẽ constituisse videri for-
tè poterit sub tribus his Capitibus, DI-
STINCTIONIBVS, CAVSIS,
CONSECRATIONE. Verũ, vi-
deamus ecquid & in singulis eorum triũ

I iij gene-

101
Quid &
quos vi-
deatur se-
cutus in or-
dine Gra-
tiani.

98
Quid &
quos vi-
deatur se-
cutus in or-
dine Gra-
tiani.

99
L. Crassi de
iuris arte iur-
diciam.

100
Gratiani
dexteritas
in disponẽ-
do.

101
Gratiani
studiū ve-
hemens &
singulare
ne scopas
relinqueret
dissolutas.

102
Distinctio-
num subdi-
stinctio in
tria mem-
bra.

103
Interpretū
vulgus in
7. secat mē-
bra distin-
ctiones Gra-
tianas.

generum quasi vel mēbris vel capitibus
dispertiendis iudicio L. Crassi, quod &
naturalis rationis est, satisfacere conatus
fuerit Gratianus. Equidem video, gnavi-
ter ad laborasse Gratianum ne quasi sco-
pas quasdam dissolutas nobis relinqueret
sed mēbris illorum trium summorum
seu generum seu capitum nec incommo-
dis omnino nec ineptis vteretur, adhibi-
tis plerumque partitionibus per idoneis.
vt ecce, primum illud vel genus vel caput
summū, Distinctiones videlicet, in mem-
bra tria paulò superiùs à me commemo-
rata partitur; quorum nempe primum de
elementis^a est iuris Ecclesiastici, secundum
de personis^b Ecclesiasticis, tertium de po-
testatis & Iurisdictionis Ecclesiasticæ seu
Pontificiæ præstantia^c seu præcellentiâ
seu præminentiâ totiusque gubernationis
Ecclesiasticæ gradibus & ordine, vel
(vt nostri se loqui putant significantius)
de Maioritate & Obedientia cum simili-
bus inde dependētibus. Interpretum vul-
gus ignoratione methodi minutariùs hæc
omnia secat in mēbra septem; quæ tamē
omnia sub illis tribus à me positis cōpre-
henduntur. quorum quidem septem pri-
mum^d est, de primis quibusdā iuris ipsius
elementis, vt vnde sit natum, quænam &
quot eius vel formæ vel species, & quænam
specierum inter se singularum differētiæ;
secundum^e, de origine & institutione mi-
nistrorum Ecclesiæ & officiis eorundem
pro or-

§. 1. d. c. ^a pro ordinum varietate tertium ^a, peculiari- 3
 rum orato- riter de officio Episcopi, potissimum iux-
 tam, vsq; ad ta traditionis & Institutionis Paulinae ^b
 o dist. b præcepta numero tredecim sicut à nostris
 it. 1. & 1. quidem numerantur: quartum ^c, de non- 4
 im: th. 3. nullis impedimentis ordinum Ecclesia-
 sticorum tum exercendorum tum susci-
 dist. 50. vs- piendorum: quintum ^d, de modo, ratione, 5
 ue ad 60. formaque constituendorum Ecclesie mi-
 d dist. 60. vs- nistrorū ac præcipuè Episcoporum: sex-
 ue ad 81. tum ^e, de illis tredecim rursus Apostoli- 6
 c dist. 81. vs- cæ regulæ præceptis Episcopalibus, pro-
 ue ad 93. pter diffusiores paulò Regulæ Paulinae
 f dist. 93. vs- materiam: septimum ^f, de principatu Pon- 7
 ue ad finem tificis, & vniuersæ iurisdictionis Ecclesia-
 dist. 101. q. 2. sticæ siue Pontificæ præstantia & excel-
 17 vs. lentiā cum præ omni cæterorum Eccle-
 siasticorum potestate tum præ cuncto se-
 culari simul imperio, siue Regum siue Im-
 peratorum siue Principum quorumcun-
 que. quam considerationem nostri Ma-
 ioritatis & Obedientiæ nominibus desi-
 gnāt, sicuti modò dicebatur. Sed ex hisce
 septem membris, per interpretes plerof-
 que nostros cōfictis, intermedia quinque
 nihil aliud reuerà sunt quàm particulae
 quædam vel substinctio potius membri
 secundi (nimirum de personis Ecclesiasti-
 cis) à me propositi. Quòd autē loco ter-
 tio L. Crassus in iuris arte conscribenda
 requirebat vt cuiusque membri vis defi-
 nitione declararetur, id adeò sollicitè fecit
 Gratianus, præsertim in distinctionibus,

I iiij vt &

104
Horum 7.
ad tria re-
ductio.

105
Definitio
diuisioque
mēbri cu-
iusque per
Gratianū,

vt & definitionibus & diuisionibus omnia sint apud ipsum plena^a. quam verò vel feliciter vel infeliciter, alterius est inspectionis: hic sufficit ostendisse, qualiscunque in Gratiano rationem ordinis appa-
 re quæ iuris Ecclesiastici studioso vel mediocriter saltem cõsulat. nam partien-

106
 Partienti peritia maximū quid ac propè diuinum.

di peritia tanquam virtus quædam rarissima tanti semper alioquin habita fuit iam olim apud summos etiam Philosophos, vt Socrates apud Platonē^b dicere soleat, hunc virum tanquam Deum quendam a tergo secuturum sese si quem reperisset qui rem vniuersam rectè diuidere nouisset. Gratianus certè pro suo modulo frequen-

107
 Ordinis ratio frequen- tissimè per Gratianū reddita,

tissimè^c sui rationem reddidit ordinis, & per transitiones quasdam commodissimas antecedentibus insequentia connectit, & subinde suas digressiones excusat^d: vel solo distinctionum verbo frequen-
 tique earū numero singulare suum satis indicans ordinis desiderium; capra-

108
 Episcopalia Diui Pauli præcepta.

tis etiam ad ordinis commedationem Diui Pauli^e præceptis illis Episcopalibus. At hactenus de primo Decreti Gratiani membro vel eius ordine rationeque satis.

109
 Causarum Gratianearum partitio bimēbris eadēque prudētissima.

Iam verò ad secundum Gratiani Decreti caput summum seu genus quod attinet, iudicia inquam seu Causas, numero in vniuersum triginta sex, quas non omnino stupidissimè nec illepidissimè pro Ecclesiasticorum iudiciorum explicatio-
 ne proponit (quoniā Cicerone^f teste iudicia

dicia omnia aut distrahendarum contro-
uerfiarum aut puniendorum maleficiorū
causa reperta sunt) siue de suo Gratianus

lt. r. *in fin.* Causas eas confingat, vt certè videtur a, si-
ue res gestas interdum narret; in his ordi-
nem feruat hunc, vt à criminalibus inci-
piat & pecuniarias deinde subiungat; per-
miftis tamen subinde criminalibus cū pe-
cuniariis pro multiplicium quæstionū ex

vnaquaque Causa nascentium varietate.
Cuius autem à criminalibus ordiatur, cōtra
icæterorum ferè scriptorum consuetudi-
nem, rationē reddidit ipse dum à Distin-

ctioibus ad Causas trāsiret^b; nēpe quòd
hactenus per Distinctiones de Electione
& ordinatione Clericorum locutus Ca-
tholicorū, nunc ad ordinationes transiret
Simoniacorum. Cui rationi posset addi,
quòd vt inter arma silēt leges ita nisi sce-
leratis hominū facinorosorū conatibus
atque grassationibus celeriter occurrere-
tur omnia iudicia necessariò turbarentur
atq; silerent. qua simul in ordinis ratione
non omnino caruit omni veterū quorū-
dam quantūlibet paucolorū scriptorū ex-
emplo Gratianus. Principem criminosos

causa 1. inter homines obtinet meritò locū c Si-
mō Magus; ordine toto peragendorū cri-
minis alicuius reorum iudiciario per inte-
gras causas quinq; d diligēter cōmonstra-
to: spoliationis e & famosorū libellorū
tractatione permista. Criminalibus his
causa 3. expeditis, venit ad alia iudicia seu Cau-
causa 5. sas

110
Criminalia
iudicia cur
pramiserit
pecuniariis
Gratianus.

111
Criminalis
tractatus
subdiuisio
Gratianea.

fas alias cōditionem & statum & externa seu tēporalia negotia cōcernētes, quas generali nomine pecuniarias appellamus. in quibus capita ferè quattuor quasi partes quasdam huius mēbri præcipuas Gratianus inuenitur potissimum cōsiderasse, iuxta quattuor peculiaria hominum in re publica Christiana versantiū genera. nam cum duo sint summa Christianorum genera, vnum Clericorum, alterum Laicorum, ex Clericis alij in Ecclesia summis funguntur honoribus Ecclesiasticis alij simplici Clericorum nomine censentur, ex Laicis verò alij votis adstricti monasticis vitam degunt solitariam (qui nunc tamen pleriq; omnes Clerici sunt, vbi olim Laici ferè erant) alij per matrimonij sacramentum vinculis adstringuntur cōiugalibus. Quæ quidē quattuor præcipuè causarum pecuniariarum siue partes siue species cum in Gratiano Decreto mediocriter emineant, reliquis ordinis vniuersi discursus quantumlibet paulò turbatior equo ferendus est animo; mistis nimirum criminalibus passim Ciuilibus hisce. quid si Gratianus decōri nescio cuiusnā fortè studiosus (vt imaginationis erat homo mirificentioris vt monachus & ingeniosus & ocio literario satis abūdans) iudicia forensia tanquam naturaliter turbulenta, Causas que suas turbulentiore, turbulentiore simul ordine persequi studio maluerit? Sequuntur igitur aliæ mox apud Gratianum

112
Pecuniaria
rum Causa-
rum subpar-
titiō Gra-
tiana in
quattuor
partes.

113
Ordo vel
mediocri-
ter bonus
boni con-
sulendus.

114
Gratianus
monachus
decōri ve-
hementer
obseruans
nō sine le-
pore.

a
 ge. us. 10. b
 ra. 1. c
 re. am. 2. d
 ge. co. 3. e
 nis. 4. f
 alij. 5. g
 ur. 6. h
 sti. 7. i
 ra. 8. k
 ali. 9. l
 u. 10. m
 ce. 11. n
 a. 12.

tianum Causæ; primùm numero quat-
 tuora, de Archiepiscoporū & Episcopo-
 rum potestate ac iure. Secundò conse-
 quenter hinc aliæ de foro Clericorū in
 vniuersum; de iure prouētuum Ecclesia-
 sticorum; de præscriptione decimarum
 & oblationum, cum similibus; de rebus
 Clericorum repetendis, ac vsuris, quod
 criminalium rursus est Causarum; vt &
 de criminibus alienata mēte commissis.
 Tertio; deinceps aliæ peculiare Causæ
 quinque solo de statu monachorum, vt
 votis & professione rebusque omnibus
 eò pertinentibus: tum postea iterū Causa
 singularis de Clericorum secularium ti-
 tulus, vita, ac statu. Quartò denique com-
 plures Causæ de rebus quibusdam partim
 Christiano cuiuslibet tā Laico quàm Cleri-
 co, partim soli Laico conueniētibus: prio-
 ris generis Causæ sunt hæ ferè; de iureiu-
 rando & periurio & obedientiæ abiura-
 tione; de militia & bello, maximè con-
 tra hereticos, deque sui vindicta, & armo-
 rum sumptione etiam per Clericos absq;
 venia Imperatoris; de excōmunicatis ab
 Episcopo hæretico, vbi Catalogus texi-
 tur hæreticorū, vnā cum tractatione qua-
 dam satis luculenta de fide & vnitae Ec-
 clesiæ Romanæ extra quam non sit salus;
 de priuilegiis & eorum derogatione; de
 fortilegiis, diuinationibus, auguriis, ma-
 gia, mathematicis: posterioris generis
 est matrimonij sacramentum, de quo per
 inte-

I
 115
 Singularū
 quattuor
 partiū sub
 partito cū-
 ctas reli-
 quas cōple-
 xa Causas.

116
 4
 Quarti &
 vltimi mē-
 bri subdiu-
 sio.

117
 Catalogus
 hæreticorū.

118
 Matrimo-
 nialis tra-
 ctatus vlti-
 mus.

integras decem^a causas agitur, vsque ad finem videlicet Causarum. inserto per occasionē tractatu de sacramento Pœnitentiæ, quasi obiter: occasio autē fuit Causa 33 matrimonialis, in qua mulier quædam proponebatur à viro suo separata quæ crimen suum confessa fuerat soli Deo solâve cōfessione cordis; vnde quæstio movebatur inter alias illius trigesimæ terciæ Causæ terciæ, num tali confessione crimen deleri posset. Quinimodò citra peculiaris alicuius tractatus formam nōnullis in libris antiquis manuscriptis, quales ipsemet ego vidi, quæstio illa terciâ disputatur nullis distinctionum (quæ nunc apparent illic numero septem, nec inutiliter sanè) classibus adhibitis. E singulis autem triginta sex Causis his oportunitissimas elicit quæstiones Gratianus, rei præsentis explicandæ gratia factas, disceptationibus forensibus accommodatas. vnde perspicuum fit, causas omnes has triginta sex, primùm in certa rerum genera tanquã in præcipua mēbra seu partes præcipuas esse sectas, vt modò docuimus, & singulas partium singularum Causas in varias deinceps quæstiones quasi multiplices partium earundem singularũ vel particulas vel articulos diduci. qua de re pluribus hoc loco non agã; quemadmodũ neque de tertio totius operis Gratianci summo seu genere seu capite, nimirum *Consecratione*: præter hoc solum, quod in hoc tertio summo genere genui;

119
De pœnitentia tractatus qua occasione insertus.

120
Tractatus de pœnitentia nihil aliud quàm pars quædam terciæ quæstionis Causæ 33.

121
Causarum singularum in quæstiones certas coniectio commoda more forensi.

122
Argumentum & Ordo tractatus de Consecratione totius Decreti parte 3.

a
Consecr.
1. 1. & 2.
b
Consecr.
2. 1.
c
Consecr.
2. 4.
d
Consecr.
2. 5. quæ
vlt.
e
Consecr.
2. 3.
f
dist. 3. c.
g
dist. 3. sub
h
dist. 3. c.
vlt.

genuinam Christianismi notā repræsen-
 tate, nō ab illis inchoetur quæ rerū pera-
 gendarū ordine sunt priora, sed ab Excel-
 lērioribus, vt est Eucharistię sacramentū a
 cū vniuersa sacrificij Christiani Cōsecra-
 tionisq̄ue materia; rebus cōsequenter ex-
 ternis ad hoc sacrificij publici munus per-
 tinētibus consecratione quadā Deo dica-
 tis: quę quidē res ob id etiā præmittūtur
 tanquā præparamēta quędā. Nam alioquī
 Baptismus ^c & Cōfirmatio ^d (quę duo sa-
 cramēta Christianis omnibus imprimunt
 characterē, sicut & Ordinis sacramentum
 Dei ministris Ecclesiasticis) ordine natu-
 ræ præcedebāt. Dierum quoque festorū ^e
 & ieiuniorū ^f præceptio & obseruatio, &
 imaginū in templis Christianorū venera-
 tio ^g, & sanctę ac indiuiduę Trinitatis ^h
 præ omnibus inculcāda fides firma pror-
 sus & inuiolabilis, ad statū Christianismi
 totius publicum præcipuē referuntur.

Equidē non inficior quin alius isq̄; me-
 lior ordo constātiūs & artificiosius insti-
 tuti potuisset quā est is quem Gratianus
 instituit. ac maluisset fortassis alius potiūs
 aliis vt partitionibus partiūq̄ue singula-
 rum tū subdiuisionibus tū dispositioni-
 bus. accidit nēpe tale quid in librorū con-
 scribendorum dispositionibus quale solet
 in extruēdis edificiis; alio Architecto aliū
 probāte magis ordinem; neque tamē suo
 quodā caret vnusquisque pulchro. Solius
 ferē temporis ordinem probat Isidorus;
 vti

121
 Alius alia
 gaudet Me-
 thodo.

123
 Alius alia
 gaudet Me-
 thodo.

124
 Ordo tem-
 poris.

ad
 oc-
 en-
 ufa
 lam
 qua
 lo-
 no-
 cia
 nen
 aris
 li-
 se-
 tur
 ent
 ne)
 ri-
 cit
 bli-
 o-
 im
 im
 ua
 vt
 n-
 a-
 n-
 os
 on
 us
 eu
 oc
 re
 i-

Consecr.
 2. 1. & 2.
 b
 Consecr.
 2. 1.
 c
 Consecr.
 2. 4.
 d
 Consecr.
 2. 5. quæ
 e
 Consecr.
 2. 3.
 f
 dist. 3. e.
 g
 1. dist. 3. sub
 h
 2. dist. 3. c.

125
Burchard⁹
& Iuo lōgè
confusiores
Gratiano.

126
Temerariū
puerileque
Io. Molinæi
de Gratia-
no iudiciū.

127
Eiusdem in
Interpretes
Gratiani
viros ma-
ximos &
incōpara-
biles petu-
lantia.

vti fecerunt & filii qui Tomos Concilio-
rum nobis exhibuerūt. Burchardus Wor-
matiensis & Iuo Carnutensis in alia quæ-
dam summa capita totam suam seu farraginem
seu collectionem seu si cum Sex. Pomp. Festo
maius compilationem con-
gesserūt, sed & numero lōgè plura (quod
partitionis alicuius vniuersalis magnū est
vitium) & rebus mistis multò sanè confu-
siora. Qua in re iudicium Ioannis a Moli-
næi Gratianum nostrum temerè profus-
que pueriliter calumniantis & in sua De-
creti Gratiani professione præuaticato-
rem se declarantis, vt editionem Decreti
Iuonici suam redderet (credo) plausibilio-
rem, vehemèter equidem demiror atque
desidero: nec villo modo ferendum reor
tam insolens hominis intemperātis in in-
terpretes omnes nostros qui Gratiani la-
borem suis illustrarunt commentariis, vi-
ros doctissimos atq; perspicacissimos, vel
scomma vel dieterium, quasi qui, dum or-
dinem quærunt in Gratiano, venationem
instituerent aut delphinorū in syluis aut
aprorum in fluctibus. Illud non inuitus
agnosco, simile quid interdū præter spem
suam & expectationem accidisse Gratia-
no quale metuentibus pestem; quando-
quidem vt hi sepe numero per diuerticula
primi in eam incidūt; ita Gratianus ab or-
dinis confusione sibi vel maximè metuēs
in eam fluctuātius impexit interdum; sed
in medio quasi cursu diuerticuloq; dum-
taxat,

taxat, non in summis generibus vtcūque constituendis. Quod vtrū sit, certè Gratianus luonem longissimè superat & ordinis commoditate & rerum Ecclesiasticarum copia; neque vel vmbra vllam veri habet quòd Ioānes iste Molinæus^a iactet, luonis volumen Gratiano Decreto maius esse atque locupletius; cū è contrariatio tertia penè parte sit maius & rebus Ecclesiasticis instructius Gratiani volumen volumine isto luonis, vt maximè Glossarum (quæ dicuntur) quasi vestimento denudaretur Gratianus, id quod optare videtur Molinæus. Habet hoc itē commodi Gratianus præ cæteris Decretorum Collectoribus, quòd in vtranque partem quæstiones omnes grauissimas luculenter agiter, non scholastico tantum, sed & forensi more; qui disputandi mos procul dubio semper est ad rectè de rebus omnibus iudicandum vehementer necessarius: ab Aristotele cum primis vsurpatus, & ab excellentibus viris Petro Lombardo Theologo & Gratiano Ico nostro fratribus laudabiliter in vsum reuocatus, & à D. Thoma viro sagacissimo & methodi verè peritissimo seruantissimoque admirabiliter exornatus. quo in genere qui vel nihil vel parum possunt, ij profectò nec in palestra scholastica nec in arena forēsi multum valent. In ordine tamen suo, post arrepta semel illa tria summa genera, partim constituendo partim prosequendo Gratianus

128

Eiusdè cecitas in aestimanda magnitudine voluminis luonici et Gratiani.

129

Gratiani dexteritas in disputando tractandoque singularis; exemplo tum Aristotelis tum sapientissimi cuiusque.

130

Ordinis Gratiani vitiū nonnullum.

tianus hoc præcipuè habet vitij, quòd ex occasione nonnunquam leuiori proxima sola solis proximis ferè coniungat, neque semper generale caput aliquod intermedium seu quasi subalternum satis idoneu constituat, neque satis apta capituli vnus membra constanter & ex arte componat vbiq; neque perpetuo quasi filo cuncta sua concinnè nectat. Quanquam rursus inter homines eruditos & methodi gnaros alius alium sibi connectionis & ordinis in Gratiano rationem cõminiscitur, dum pro se quisque suum laborat adferre symbolum. Videbitur fortè nonnullis in

131

Varias posse redditiones Ordinis Gratiani satis plausibiles.

Decreto Gratiano nonnulla relucere personarum & rerum & actionum imago; nonnullis videbuntur esse partim Elementa iuris Pontificij quasi *τὰ ὑπερτα* quædam, partim iudicia Pontificia cuiuscumque generis, partim Sacramenta; nonnullis denique quid aliud atque rursus aliud apparebit, vt quisque in suo semper abudat sensu: sed quid verè sit artis atque methodi perspicunt paucissimi; quinimmo, seposita arte profus omni, rarissima in terris est auis quæ nudè videat summa rerum ab auctoribus tractatarum genera: quæ quidè an hic nos in Gratiano viderimus, alij candidè diiudicent. De Sacramentis Ecclesiæ septè cur non egerit coniunctim nec vnico tractu Gratianus, ex hæctenus dictis facillè conicitur: Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, reiecit in vltimam

132

Summarum capitula in Auctoribus videre, maximum quid.

positus et DD. in proemio Decretorum Gratiani. d. solus in tranagã ad reprisidam.

133

De sacramentis omnibus cur disiunctim egerit Gratianus.

c. inu. Andr. c. 2. de reprobis.

timam sui operis partem; de Ordinis Ecclesiastici Sacramento plenius agit in distinctionibus; de Pœnitētia deque Matrimonio inter Causas; Vnctionis extremæ breuiter a meminit in Distinctionibus.

Quæritur à nostris an Gratiani Decretum polleat auctoritate iuris & in iudiciis & scholis, quemadmodum Decretales epistolę Pontificum quę publicè per Pontifices pro iure proponuntur. Ac sunt nouitij quidã b scriptores qui testentur Gratiani Decretũ ab Eugenio tertio, sub quo vixit Gratianus approbatum fuisse. quod quia nullo (præter vnum Tritthemium) probant idoneo teste, meritò reiicitur à nobis vt suspectissimum; cùm neque diligentissimus in rebus talibus adnotandis Antoninus Archiepiscopus Florentinus neque Platina Pontificum βίοςγραφος accuratissimus neque quisquã probatus auctor alius, qui quidem nostras venerit in manus, id affirmet. quinimmò cōtrà, sentiunt Interpretes ad vnum omnes c nostri tam Ciuilis d iuris quàm Pontificij e, non ab vilo vnquã Pontifice nominatim fuisse probatum Gratiani hoc Decretum, sed sola consuetudine receptum; neque plus auctoritatis adhuc habere quàm per sese habeāt auctoritates ipsæ siue Pontificum siue Conciliorum siue quorumlibet scriptorum aliorum ex quorum fragmentis Decretum suum Gratianus post Isidorũ & Burchardum & Iuonem & alios com-
m farci-

134

An auctoritatem iuris habeat Gratiani Decretum.

135

An Eugenius 3 approbauerit Gratiani Decretum.

136

Cōmunis interpretũ grauissimorũ sententia de Gratiani Decreti auctoritate.

137
Ipsi Gratiano quatum tribuendū.

farcinavit; in propriis autē Gratiani verbis nihil esse maioris auctoritatis quàm quantum ratio & æquitas per sese pariantur, cū non plus tribuatur (in solis quidem suis) Gratiano, quàm interpreti cuiquam alteri. quo fit vt frequēter ab ipsis in cōciliatione Canonum seu discordantium Canonum concordia (sicut ipse vocat) adfertionibus recedatur, vt & subinde Glossographus a ipse prudenter à suo Gratiano recedit.

138
Glossographus à Gratiano subinde dissentiens.

De stylo Decreti Gratiani quæretur perridiculum foret; vt qui pro scriptorum quibus Gratianus vtitur plurimorum varietate non potest non esse summè varius. Atque scriptorum quidem horum omnium Catalogus ob oculos ponendus est accuratior multò pleniorq; quàm quilibet libris hactenus impressis inuenitur præfixus.

139
Stylus Decreti Gratiani.

CATALOGVS AVCTORVM

vel auctoritatum quibus in suo Decreto Gratianus usus pro inscriptionibus Capitulorum, distributus in quatuor Classibus hæc, Scripturam sacram veteris ac noui Testamenti, Canones Apostolorum, Pontifices Romani, D. Petri successores, Concilia tum œcumenica seu vniuersalia tum particularia, Scriptores alios quoscumque singulares tum Ecclesiasticos tum profanos; adiecta singulis temporum ratione, saltem vctundiore.

140
Catalogus Auctorum Gratiano-rum plenus & perfectus, in quinque distributus classes.

PRIMA Classis Catalogi auctorum Gratianorum, Scriptura sacra veteris ac noui Testamenti.

L Euiticus. Prouerbia Salomonis.
L Psalms. Paulus Apostolus.

Non

Non agitur hic de cunctis literarum sacrarum testimoniis huic operi insertis (quæ penè sunt innuberabilia, quorûque peculiarem tum Decreto Gratiano tum Decretalibus præfici Indicem cum primis expediret, vt ex quo liqueret quomodo passim totam Scripturam interpretetur ipsamet Mater Ecclesia) sed solis de sacræ scripturæ testimoniis titulum vel inscriptionem capitulo cuiusdam Decreti Gratiani dantibus.

141
Index locorum scripturæ Decreti Gratiano explicatorum summe necessarius Ecclesiæ.

SECUNDA Classis Catalogi auctorum Gratianorum, Canones Apostolorum.

CANONES APOSTOLORVM; quos & ipse Clemens Apostolorum discipulus & assiduus D. Petri comes atq; successor constitutionibus Apostolicis à se in octo libros redactis adiecit^a, per omnia tales, & quidè ad verbû, quales à Gratiano nostro & ante Gratianû ab omnibus aliis tum Græcis tum Latinis proferuntur scriptoribus. quorum quidem Canonum Apostolicorum solidissimam pete defensionem & explicationem ex Francisco Turriano duabus diuersis in commentationibus^b.

142
Canonum Apostolicorum defensio per Turrianû.

TERTIA Classis Catalogi auctorum Gratianorum, Pontifices.

Adrianus al. Hadrianus 780
Agapetus qui vixit anno Christi 535
Agatho 680
m ij Alexan-

Alexander primus	125	Gregorius quartus	125	Gregorius sextus
Alexander secundus	1065	Gregorius septimus	1065	Gregorius octus
Anacletus	105	H Adrianus al. Adria- nus al. 2.	105	Gregorius nonus
Anastasius primus	405	H Higinus al. Iginus	405	Gregorius decimus
Anastasius secundus	499	Hilarus	499	Gregorius undecimus
Anicetus al. Anitius	170	Hormisdas	170	Gregorius duodecimus
Antherus al. Antberius	235	I Innocentius primus	235	Gregorius trigesimus
B enedictus	578	I Innocentius secundus	578	Gregorius quadragesimus
Bonifacius primus	425	Joannes primus	425	Gregorius quinquagesimus
Bonifacius tertius	607	Joannes tertius	607	Gregorius sexagesimus
C aius	280	Joannes septimus	280	Gregorius septuagesimus
Calixtus al. Calistus	215	Joannes octavus	215	Gregorius octogesima- sus
Clemens primus	95	Julius primus	95	Gregorius nonagesimus
Cælestinus primus	430	L eo primus	430	Gregorius centesimus
Cornelius	253	L eo quartus	253	Gregorius centesimus quingentesimus
D amasus primus	380	Leo octavus	380	Gregorius centesimus sexagesimus
Deusdedit	615	Leo nonus	615	Gregorius centesimus septuagesimus
Dionysius	270	Liberius	270	Gregorius centesimus octogesima- sus
E leutherius	190	Lucius primus	190	Gregorius centesimus nonagesimus
Euaristus al. Eucharistus	115	M arcellinus	115	Gregorius centesimus centesimus
Eugenius primus	655	M arcellus	655	Gregorius centesimus centesimus quingentesimus
Eusebius	310	M artinus primus	310	Gregorius centesimus centesimus sexagesimus
Eutychianus	277	Milciades al. Melchior	277	Gregorius centesimus centesimus septuagesimus
F abianus	240	N icolanus primus	240	Gregorius centesimus centesimus octogesima- sus
Felix primus	275	N icolanus secundus	275	Gregorius centesimus centesimus nonagesimus
Felix secundus	368	P aschalis al. Pas- chalis	368	Gregorius centesimus centesimus centesimus
Felix tertius	490	P aschalis secundus	490	Gregorius centesimus centesimus centesimus quingentesimus
Felix quartus	530	Pelagius primus	530	Gregorius centesimus centesimus centesimus sexagesimus
G elasius primus	495	Pelagius secundus	495	Gregorius centesimus centesimus centesimus septuagesimus
Gelasius secundus	1118	Pius primus	1118	Gregorius centesimus centesimus centesimus octogesima- sus
Gregorius primus	600	Pontianus	600	Gregorius centesimus centesimus centesimus nonagesimus
Gregorius secundus	720	S ergius	720	Gregorius centesimus centesimus centesimus centesimus
Gregorius tertius	730	S ilvester	730	Gregorius centesimus centesimus centesimus centesimus quingentesimus

Aluēster	315	T Eleſphorus	140
Simplicius al. Sulpitius	470	V ictor	200
Adrianus al. Xistus primus	130	V igilius	540
Adrianus tertius	440	Urbanus primus	220
Gregorius al. Sotericus	175	Urbanus secundus	1090
Zosimus	422	Z acharias	745
Stephanus primus	260	Zepherinus al. Senerinus	210
Stephanus tertius	755	Zosimus al. Sifinius al. Sosinus	707
Stephanus quintus	817		
Symmachus	500		
Victorius	400		

QVARTA Classis Catalogi auctorum
Gratianeorum, CONCILIA.

Conciliorum alia dicuntur œcumenica vel vniuersalia seu generalia, alia particularia quæ partim sunt prouincialia partim diœcesana. Vniuersalia seu œcumenica Gratianus adfert in vniuersum nouem; quot nimirum fuerant ad ætatem vsque ipsius celebrata: quæ sunt hæc, ordine temporum.

Concilia œcumenica.

1 **N**ICENVM PRIMVM. temporibus Siluestri PP. Coſſ. Paulino & Iuliano, & annis ſequentibus; anno videlicet 20 Imperij Constantini Magni, ſub annum Chriſti 330; contra Arrium, pro Chriſti diuinitate. Tomo I Concil.

2 **C**ONSTANTINOPOLITANVM PRIMVM. quod plerûque ſimpliciter allegatur abſque numero. celebratû temporibus Damasi PP. & Imperatoris Theodoſij maioris.

143
Conciliorû
diuiſio.

144
Quot ante
Gratiani
têpora fue-
rint cele-
brata Con-
cilia.

182
ioris. anno Christi 383. Syagrio & Eucherio Coss. cōtra Macedonium, pro Sancti, speritus diuinitate. Tom. 1. Concil.

3
EPHESINVM, sub Cœlestino Papa cititer annum Domini 430, tēporibus Imperatoris Theodosij secundi contra Nestorium pro vna persona Christi. Tom. 1. Concil.

4
CHALCEDONENSE, sub Leone Papæ I temporibus Marciani Imperatoris anno Christi 454. & sequentibus; contra Eutycherem vel Eutichen & Dioscorum; pro duabus naturis & proprietatibus in Christo. Tom. 2. Concil.

Annotatiuncula.

145
Quattuor primorum Conciliorū auctoritas instar Euāgeliorum.

146
Allegatio Conciliorū Oecumenicorum per numeros à quattuor illis primis.

147
PSELLI libellus de 7 Synodis.

Horum quattuor primorum Cōciliorum Oecumenicorum Decreta sicut sacrā Scripturam accipienda & eorum Canones vt leges obseruandos esse profiteretur etiam Iustinianus noster. Illud obiter hic obseruabis, quinque reliqua Concilia œcumenica non ferè sub locorū designatione sed per numerandi rationem à Gratiano, quemadmodum & ab aliis plerisque scriptoribus, allegari; nam respectu quattuor præcedentium Synodorum vniuersalium, sequentes appellantur *quinta Synodus, sexta Synodus, septima Synodus, octaua Synodus, nona Synodus*. De septem Synodis œcumenicis primis extat libellus cuiusdā PSELLI; Pontificum ius Ecclesiæ Græcæ per

per Balsamonem nobis exhibitum Synodorum octo œcumenicarum Canones complectitur, & nonnullarum Synodorum particularium; præter & ultra Canones Apostolorum & plurimorum doctissimorum sanctissimorumque Patrum singularium sententias vel dicta vel definitiones.

148
Ius Pontificium Græcorum quædam comprehendat.

- 5 QVINTA SYNODVS, id est, Concilium Constantinopolitanum secundum sub annum Domini 550 temporibus Vigilij Papæ & Iustiniani Imperatoris, contra Anthemium & Theodorum Mopuestiæ Episcopum qui negabant D. Virginem esse Deiparam Græcè θεοτόκον. & contra Origenistas: pro confirmandis etiam quattuor œcumenicis Conciliis præcedentibus. Tom. 2. Concil.
- 6 SEXTA SYNODVS, hoc est, Concilium Constantinopolitanum tertium; celebratum in Trullo palatio Imperatoris. temporibus Agathonis Papæ & Imperatoris Constantini quarti, sub annum Christi 680; contra Monothelitas. Tom. 2. Concil.
- 7 SEPTIMA SYNODVS, id est Concilium Nicenum secundum temporibus Hadriani Papæ sub Imperatore Constantino sexto & Irene matre, circiter annum Christi 780, contra Iconomachos ad retinendas in templis imagines; & contra Græcos pro sancti Spiritus processione à filio. Tom. Concil. 3.

m iiij OCTA

8 OCTAVA SYNODVS, hoc est Concilium Constantinopolitanum quartum anno Christi 870, sub Adriano Papa secundo, contra Photium Neophytum inuasorem sedis Constantinopolitane & iterum contra Iconomachos. hic est Photius ille qui Nomocanonem scripsit & ius Pontificium apud Grecos in ordinem redegit (vt ex Theodoro Balsamone a liquet) & in gratiam Ecclesie Cathol. postea rediit. Tom. 3 Concil.

149 Photius Nomocanonis auctor.

9 NONA SYNODVS, hoc est Concilium Lateranense sub Calixto PP. secundo, circiter annum Christi 1120, contra Saracenos & Turcas pro recuperatione Hierosolymorum terrae que sanctae. hoc Concilium non extat in volumine Conciliorum. Gratianus meminit 20. q. 2. c. ult.

150 Concilia particularia multa.

CONCILIA PARTICVLARIA; que propter multitudinem, ne vel effugiant vel fatigent oculos inuestigantium, commodius recitabuntur ordine Alphabetico, notatis tamen temporibus quoad eius quidem fieri poterit.

1 AGATHENSE in prouincia Massiliensi Gallica, temporibus Caelestini PP. primi circiter annum Christi 430. Messala consule; qui tamen in fastis illorum temporum non reperitur. tertio Idus Septemb. volum. I. Concil.

2 AGRIPPINENSE apud Vbios vel Colonienses, temporibus Iulij PP. I, circiter annum Domini 350. Tom. I. Concil.

3 ALTHEIMENSE, vel vt apud Gratianum hodie

hodie^a legitur apud *Altheim* al. *Alpheu*
 al. *Alphesium* al. *Alphesum*. præfente Cō-
 rardo Rege. sed vitiosæ sunt omnes illæ
 lectiones, cū legendū sit apud *Alheim*,
 quasi dicas, ex Germanico si trāsferas, *Ve-*
tus domicilium; quod est oppidulum Rhe-
 tiæ, vbi celebratum fuit Conciliū hoc an-
 no 5 Imperatoris Conrardi primi, sub
 Ioanne PP. 10 circiter annū Domini 916,
 vt liquet cū aliundè tū ex Burchardo b
 qui pene totum hoc Concilium volumi-
 ni suo sparsim inseruit. nulla huius Con-
 cilij in Conciliorum Tomis mētio. Facit
 huius mentionem Ioan. Auentinus lib. 4.

4 ALVERNENSE, al. Aruernense al. apud
Aruernas. temporibus Vigilij PP. primi
 circiter annū Domini 550. Tom. 2. Cōcil.

5 ANANETHENSE, cuius meminit Grati-
 anus dist. 91. c. 2. nec in Tomis Conciliorū
 nec apud Chronographos hætenus inue-
 nitur. legendum Nannetése. ex collatione
 cum Iuonici Decreti parte 6. cap. 181.

ANCYRITANVM, al. Ancyranū vel (vt
 Pontacus in Chronologia) Anquiranum.
 temporibus Marcellini PP. sub annum
 Christi 300. Tom. 1. Concil.

ANQVIRENSE, quod in voluminibus
 Conciliorum non extat nisi quòd Surius
 idem putet esse cum Ancyrano. attamen

Gratianus allegat quasi diuersum; quod
 fecit & Burchardus c auctor talibus in re-
 bus diligentissimus. de tempore, si modò
 diuersum sit à præcedēti Concilium hoc,

m v mihi

151
 Vera lectio
 restituta.

186 DE IVRE SACRO
mihi nondum liquet. Gratian. c. Episcopi.
26. q. 5. Certè Synodus Ancyrana non ha-
bet illud cap.

ANTIOCHENVM, sub Iulio PP. I. circi-
ter annum Domini 350. Tom. I. Concil.

ANTISSIODORENSE, sub Deusdedit PP.
circiter annú Christi 616. Tom. 2. Concil.

APHRICANVM al. Africanú circa tem-
pora Bonifacij PP. primi, circiter annum
Christi 425. Tom. I. Concil. alij allegant
Africanum cum adiectione numeri, alij
simpliciter. ac videtur Africanum quartú,
potiùs esse Carthaginense quartum.

In APVLIA Vrbanetense sub Urbano
2. circiter annum Christi 1090; quod non
extat in voluminibus Conciliorum, vide
J. Melphiese. a
cap. 6.

ARELATENSE PRIMVM, temporibus
Siluestri PP. & Constantini Magni sub an-
num Domini 330. Tom. I. Concil.

ARELATENSE secundum Siluestri quo-
que temporibus paulò post primú. Tom.
I. Concil.

ARELATENSE tertium tēporibus Leo-
nis primi sub Marciano Imperatore. Opi-
lione & Vincomalo Coss. anno Christi
455. Tom. I. Concil.

AVRASICENSE al. Aurasicum al. Arau-
sicanum, sub Leone primo, temporibus
Theodosij Iunioris, circiter annum Chri-
sti 450. Tom. I. Concil. alij vocant e *Aurasi-*
canum primum & secundum.

AVRELIANENSE primum temporibus
Hot-

Hormisdæ PP. & Clodoüei Regis Fran-
corum sub annum Christi 520. Tom. 2.
Concil.

AVRELIANENSE tertium tēporibus Vi-
gilij PP. sub Childeberto Rege Francorū
circiter annum Christi 553. Tom. 2. Cōcil.

AVRELIANENSE quartum temporibus
Pelagij PP. I. & eiusdē Childeberti Regis
Francorum sub annum Christi 555. Tom.
2. Concil.

BELVACENSE al. Bellouacense anno
Christi 1114. temporibus Paschalis PP. 2.
quod licet nō extet in voluminibus Con-
cilioꝝ, tamen præter Gratianum quæ-
dam ex Beluacensi Concilio sed vt vide-
tur ex alio anteriore habet Burchardus ^a
vt qui vixerit anno Christi 1020.

BENEVENTANVM Urbani Papę Grati-
anus quidem non nominat, sed ex eo est ca-
pitulum nullus in Episcopatum. dist. 60.
vide Iuonem part. 5. c. 72.

BONIFACII tertij Concilium Roma-
num, cuius meminit Gratianus dist. 79. c.
7. de quo vide j. *Romanum*.

BRACCARENSE primū, vel (vt Burchar-
dus ubique vocat) Braggarense; tempori-
bus Honorij primi sub annū Christi 625
Tom. 2. Concil.

BRACCARENSE secundum sub eadem
tempora paulò post. Tom. 2. Concil.

BRACCARENSE tertium tēporibus Vi-
taliani PP. sub ann. Christi 666. Tom. 2.
Concil.

BYLO-

BYLONENSE, cuius nemo meminit præter Gratianum. fortassis idem cum sequemadmodum alibi apud Gratianū Spalense legitur pro Hispalensi.

CABILONENSE tēporibus Eugenij PP. 1. sub annum Christi 653. Tom. 2. Concil.

CABILONENSE secundum temporibus Leonis PP. 3. sub Carolo Magno, circiter annum Christi 800. Tom. 3. Concil.

CÆSARAVGVSTANVM circa tempora Hormisdæ PP. sub annum Domini 520. Tom. 2. Concil.

152
Caroli Magni Cōcilia quinque reformatoria.

CAROLI MAGNI Concilium. celebravit autē Concilia Carolus Magnus quinque reformatoria sicuti vocabantur; videlicet *Moguntinum, Remense, Turonense, Cabilonense secundum, & Arelatense tertium*, ut scribit Sigebertus; quæ extant omnia Tom. 3. Concil.

CARTHAGINENSE PRIMVM tēporibus Antheri PP. & D. Cypriani, sub annum Christi 235 vel ut alij putant sub Stephano PP. sub annum Christi 257. volum. 1. Concil. Quinimodò Concilio hoc non cōnumerato sed habito pro supernumerario, Laurentius Surius primum Concilium Carthaginense ponit sub Siluestro PP. paulò pōst, eod. Tom. 1. Concil.

CARTHAGINENSE SECVDVM temporibus Siricij Papæ anno Christi 398. Tom. 1. Concil.

CARTHAGINENSE TERTIVM tēporibus eiusdem anno Christi 399. Tom. 1. Cōcil.

CAR.

LIBER SECVNDVS. 189

CARTHAGINENSE QVARTVM tempori-
bus Anastasij Papæ sub annum Christi
400. Tom. I. Concil.

CARTHAGINENSE QVINTVM tempori-
bus iisdem anno Christi 401. Tom. I.
Concil.

CARTHAGINENSE SEPTIMVM tempo-
ribus Bonifacij primi anno Christi 420.
Tom. I. Concil.

CARTHAGINENSE OCTAVVM memorat
Gratianus II. q. I. c. placuit. 10. quod capi-
tulum alij tribuunt Mileuitano, Conci-
lium hoc octauum Carthaginense videtur
idem esse cum Africano de quo Surius
Tom. I. Concil. vel potius idem est hoc
Concilium Carthaginense cum Mileui-
tano; quandoquidem illic tantum in ca-
pitulo 19. reperitur locus ille Gratiani, nō
autem in Concilio Africano, itaque vide-
tur error in vocabulo Carthaginensis Cō-
cilij octavi. vide ꝑ Mileuitanum.

CLAROMONTENSE al. Aluerniæ, sub
Vrbano 2 circiter annum Christi 1090.
quod Gratianus vocat Vrbanense Aluer-
niæ. dist. 90. desideratur in Tomis Cōcil.

COMPENDIENSE al. apud Compendiū.
non extat in Tomis Concil. attamen me-
minit eiusdem non vno loco Burchardus
lib. 8. cap. 71. lib. 9. cap. 42. lib. 11. cap. 12.

CONSTANTINOPOLITANA Synodus sub
Nicolao 2 nō exprimitur quidem à Gra-
tiano; attamen cap. III. erga Simoniacos.
I. q. I. inde sumitur. vide Iuonem part. 5.
cap.

190 DE IVRE SACRO
cap. 79. non fuit œcumenica.

Apud CONVICINIVM al. Conuicinũ temporibus Nicolai PP. 1. sub an. Christi 866. desideratur in Tom. Cõcil. Gratianus meminit dist. 10. c. 1. et Iuo par. 4. c. 86. et alibi.

Vide Nicolai huius Epistolã in Appendice Bibliothecę sanctorũ Patrũ Sixti Senensis.

EDVCENSE sub Gregorio septimo Gratianus allegat 19. q. 3. in princ. quod nunquã reperitur. quodq; Gregorius 13. quęque perquirat pro editione Gratiani. sed fortassis legẽdum est Heduense vel apud Heduos: quanquam nec illud vsquã reperiri puto. Decreti Gratianæi Editio noua nihil etiam illic notat.

EMERITENSE cuius meminit Gregorius 13 in epistola ad Episcopos Belgij scripta pro correctiore Gratiani editione. cuius tamen mentionem hæctenus apud Gratianum non inuenio.

ELIBERINVM al. Elibertinum al. Elibertanum al. Eliberitanũ. In quibusdam locis additur à Gratiano apud *Permeria*, vt 31. q. 1. c. 6. temporibus Siluestri PP. & Concilij Niceni sicut existimat rectè Surius Tom. 1. Concil. quia scribit idipsum Ioannes Belethus in Rationali diuinorũ officiorum cap. 120. sub princ.

EPANENSE al. Epaunense al. Epaonense temporibus Gelasij Papæ 1. sub annum Christi 495. Tom. 2. Concil.

Apud EPHESYM præsentē Rege Henrico, ponit Gratianus 15. q. 4. c. 2. cuius alius nemo meminit, meritò; quia legendũ est apud *Ephesfurt*; scribis omnia corrupti-

153
Vera lectio
restituta.

pent-

pentibus. Equidem deprehendi Conciliū hoc apud *Epbesum* à Gratiano vel Gratiani corruptoribus dictū, prorsus idem esse cum eo quod apud Burchardū frequēter nuncupatur apud *Erphesfurt* cui interfuit Henricus Rex, & quod alij scriptores *Erphurdiense* Conciliū nominant. Nam Gratiani locus ad verbū desumptus est ex cap. 21. libri 13. Decretorum Burchardi, qui ex Concilio apud *Erphesfurt* illud adfert. celebratum fuit Cōcilium hoc temporibus Alexandri 2. p̄sente Henrico 4. Imp. sub annum Christi 1070. Auctor Lambertus Schafnaburgensis. Adfert & Iuo Carnutensis eundem Gratiani locum ex Concilio apud Erfphord celebrato part. 4. c. 53. Sanè D. Bonifacius Germanorū Legatus & Apostolus in epistola sua ad Zachariā Pontificem hanc ipsam Erphurdiā testatur à Germanis tūc temporis appellatam fuisse Erphesfurt. vol. 3. concil. pag. 30.

EVGENII PAPÆ Concilium vide *J. Romanum* sub Eugenio.

FAVENTINVM al. apud Fauentiam. desideratur in Tomis Conciliorum. meminit huiusce Gratianus solus.

GANGRENSIS sub Siluestro & Cōstantino Magno circiter annū Domini 324. Tom. Concil. 2.

GENVENSE Gratianus adfert dist. 95. c. vlt. desideratur in Tomis Concil.

GERONDENSE, circa tēpora Hormisdę PP. sub annū Christi 529. Tom. 2. Concil.

HA

HADRIANI al. Adriani Papæ Concilium, vide 7. *Romanum*.

HILERDENSE al. Ilerdense, temporibus Symmachi PP. sub annum Domini 510. Tom. 2. Concil.

HISPALENSE al. Spalēse primum, temporibus Pelagij Papæ secundi sub annum Christi 580. Tom. 2. Concil.

HISPALENSE al. Spalense secundū temporibus Honorij Papæ 1. sub annū Christi 624. Tom. 2. Concil.

HIPPONENSE temporibus Siricij Papæ sub annum Domini 400. Tom. 1. Concil.

LAODICENSE QVARTVM al. simpliciter sine numero, & melius, cū non nisi vnum illic reperiatur celebratū esse Concilium sub annum Christi 370 circa tempora Damasi Papæ. Tom. 1. Concil.

LEONIS CONCILIVM Gratianus allegat 16. q. 1. c. 63. Leonis primi Concilium Romanum quidē fuit aliquod celebratum, sed Surius id in Tomis Concil. nō habet; vti neque sequentia hæc, videlicet; Leonis quarti Concilium Romanum sub annum Christi 850; item Leonis octavi Concilium Romanum sub annum Christi 964; Item Leonis noni Concilium Romanum sub annum Domini 1050.

LVGDVNENSE al. Lugdense Gratianus ponit 35. q. 2. c. 19. Lugdunense primum celebrabatur sub Rege Francorum Guntramno, temporibus Pelagij Papæ 2. sub annum Domini 586. Tom. 2. Concil. Lugdunen-

a
3. c. 150
alibi fr
vterq

gdunense secundum celebrabatur sub eadem tempora paulò pòst. Tom.2. Còcil.

MACIENSE, cuius meminit Gratianus quasi ex Isidoro 35. q. 2. & 3. c.14. & Iuo parte 7. quod & Gregorius XIII perquirebat. fortassis idem cum Maticèsi. locus idem reperitur can. 29. Concilij secundi Cabilonensis, & in can. 78. Còcilij Wormatiensis. vide Decretum tandem ab eodem Greg. XIII reformatum.

MAGVNTIENSE al. *Maguntinense* al. *Moguntinense* al. *Maguntinum* al. *Moguntinum* al. aliter. temporibus Leonis PP. 3 & Imp. Caroli Magni anno Christi 813. Tom. 3. Concil. Item aliud Concilium Magontinèse temporibus Hadriani PP. 3 & Imp. Arnolphi an. 888. Tom. 3. Còcil.

MANETENSE, quod solus habet Gratianus fortassis errore scriptoris pro Nannetensi.

MARTINI *Braccarenfis Episcopi cognomine Papa*, de quo vide Classem catalogi quintam. hoc tamen loco facienda fuit eius mentio propterea quòd Gratianus omnia quæ ex hoc Martino allegat, quasi ex Synodo Martini Papæ semper alleger; cùm tamen illius Martini nullum fuerit Concilium nullave Synodus; nisi quòd peculiari quodam libro Synodos Græcorum collegerit.

154
Cur Gratianus appellitet Synodū Martini huius.

MATICENSE al. *Matiscense*, desideratur in Tomis Concil. cuius tamen præter Gratianum Burchardus a quoque meminit, ut

3.c. 150.
alibi fre-
nter,

194 DE IVRE SACRO
nit, vt & Iuo^a. videtur idem cum Matif-
conensi ex præfatione Concilij Matifco-
nensis primi. Tom. 2. Concil. pag. 678.

MATISCONENSE *primum*, temporibus
Pelagij PP. 2. sub annū Christi 680. Tom.
2. Concil. & *Matifconense secundum* pau-
lò post sub eodem. Tom. 2. Concil.

Apud sanctum MEDARDVM anno
Christi 853. Tom. 3. Concil. cui interfuit
Hincmarus Archiepiscopus Remensis te-
ste Iuone parte 6. c. 269. et Burchardo lib.
2. cap. 197.

MEDIOMATRICIS *Concilium*, cuius
quoq; meminerūt Burchardus^b & Iuo^s,
desideratur in Tomis Concil.

155
Vera lectio
restituta.

MELCHIENSE al. *apud Melchiam*. al.
melius *Melphicum*, quod Gratianus vi-
detur appellare *Urbanense Apulia*. 35. q. 6.
c. 4. & reuera ciuitas Malpheta (sicuti nūc
dicitur) est in Apulia Peucetia, vulgò terra
Barri, teste Dominico Nigro lib. 7. tit.

156
Apulia
Daunia.

PEVCETIORVM TERRÆ SITVS;
cūm Apulia Daunia nūc appellitur A-
pulia plana. Ac licet alij quidam ex Lean-
dro Alberto Melpum vel Melci faciant
oppidum Insubrum, tamen ex Gratiano
probabilissimum fit, illud esse Malpheta
illam Dominici Nigri; eò quòd Urbano
PP. secundus ante annum Christi 1100 re-
periatur apud Chronographos celebrasse
Conciliū quoddam in Apulia & quidem
in ciuitate Melphi sicut in Urbano 2 scri-
bit Platina. desideratur in Tomis Concil.

MEL-

MELDENSE, temporibus Caroli Iunioris Regis Francorum anno Christi 845. Tom. 3. Concil.

MELPHIENSE, sic enim legendū re vera puto pro MELCHIENSI de quo s̄.

Apud MERECH al. *Marech*, cuius nemo meminit præter Gratianum.

MILEVITANVM, temporibus Innocētij PP. I. Arcadio & Honorio V Const. anno Christi 404. Tom. 1. Concil.

NANNETENSE, quod in Tomis Cōciliorum Lauētius Surius Triburiēsi Cōcilio subijcit, incertus de tēpore. Tom. 3. Cōcil.

NAVATENSE, desideratur in Tomis Conciliorum nec eius meminerūt Chronographi.

NEOCÆSARIENSE, sub annum Christi 320 temporibus nimirū Siluestri PP. sed ante Conciliū Nicenum. Tom. 1. Concil.

PARISIENSE, temporibus Pelagij PP. sub annū Christi 550. Item *aliud Parisiēse* tēporibus Eugenij PP. 2. sub Ludouico & Lothario Imp. circiter ann. Christi 825.

PLACENTINVM, *sub Urbano 2* circiter annū Christi 1090 quod Gratianus vocat *Urbanense Placentia* dist. 70. desideratur in Tomis Conciliorum.

REMENSE, temporibus Leonis PP. 3. & Caroli Magni Imperatoris anno Christi 813. Tom. 3. Cōcil. Burchardus dicit illud præsentē Ludouico Imp. celebratū lib. 3. c. 239. Item *aliud Remense* sub Leone PP. nono anno Christi 1050.

ROMANVM *sub Bonifacio tertio* anno Christi 607. quod Gratianus appellat simpliciter Concilium Bonifacij PP. 3. dist. 79. c. 7. desideratur in Tomis Concil.

ROMANVM *sub Eugenio* PP. temporibus Ludouici & Lotharij Imp. Surius in Tomis Conciliorum non habet neq; Chronographi meminere.

ROMANVM *sub Hadriano al. Adriano* PP. quod nusquam reperitur alibi neque sub Hadriano primo neque sub Hadriano 2 neque sub Hadriano 3 qui Gratiani tempora præcesserunt.

ROMANVM *sub Leone.* vide s. Leonis Concilium.

ROMANVM *sub Siluestro,* post Concilium quoque Nicenum sub annu Christi 335. Tom. 1. Concil.

ROMANVM *sub Stephano* PP. 3 anno Christi 755. cuius meminit Gratianus dist. 79. c. 3. & seqq. desideratur. In Tomis Conciliorum.

ROMANVM *sub Symmacho* vel vt Gratianus dist. 96. in princ. testatur, Symmacho Simplicio. qui locus Gratiani merito suspectissimus est ex duplici nomine duorum Pontificum. sanè *Symmachus* nudè legendum videtur, qui sedit anno Christi 500. & seqq. aliquot; neque sub Simplicio vel Sulpitio Concilium vllum celebratū reperitur: vbi sub Symmacho Concilia Romana sex fuerunt celebrata, quæ memorantur ordine Tomo Concil. 2.
Gratia-

Gratianus nunc *Synodum Romanam* 3 sub *Symmacho*, nunc aliam atque aliam *Romanam sub Symmacho*, nunc denique *Romanam sub Symmacho simpliciter & absque numero profert.*

ROTOMAGENSE, desideratur in Tomis Conciliorum neque reperitur hactenus apud Chronographos, attamen frequens est eius apud Burchardū quoque mentio.

SALEGVNSTADIENSE al. *Salgunri habitum*, dist. 76. c. 3. anno Christi 1123. cui interfuit Burchardus Wormatiēsis, temporibus Benedicti PP. 8 & Henrici 2 Imperatoris. Tom. 3. Concil. ex fine vltimi libri Burchardi.

SPALENSE al. & meliūs *Hispalense*. vide s̄. *Hispalense*.

STEPHANI PP. 3. vide s̄. *Romanum*, sub Stephano 3.

TANSIATENSE al. *Tanfiacense* al. apud *Carisiacū*. 12. q. 2. c. 54. desideratur in Tomis Conciliorum neque meminerūt eius Chronographi. Sed editio Gregorij PP. XIII. varietatem notat lectionis & loca Burchardi ac Iuonis conformia. cap. est illic 55.

TERRACONENSE al. *Tarraconense*, temporibus Felicis PP. 3 sub annum Christi 490. Tom. 2. Concil.

TOLETANVM I. sub *Anastasio* PP. temporibus Arcadij & Honorij Impp. circiter annum Christi 404. Tom. 1. Concil.

TOLETANVM 2. temporibus Ioannis
n iij PP. 2.

PP. 2. sub annum Christi 533. Tom. 2. Concil.

TOLETANVM 3 tēporibus Pelagij PP. 2. sub annum Christi 580. Tom. 2. Concil.

TOLETANVM 4 temporibus Honorij PP. 1. sub annum Christi 675. Tom. 2. Concil.

TOLETANVM 7 temporibus Theodori PP. vel Martini PP. 1. sub annum Christi 646. Tom. 2. Concil.

TOLETANVM 8. temporibus Martini PP. 1. sub annum Christi 650. Tom. 2. Concil.

TOLETANVM 9. sub eadem tempora. Tom. 2. Concil.

TOLETANVM 10. sub eadem tempora.

TOLETANVM 11. temporibus Vitaliani PP. sub annum 660. Tom. 2. Concil.

TOLETANVM 12. sub finem Pontificatus Agathonis PP. & principium Pontificatus Leonis 2. circiter annum Christi 684. Tom. 3. Concil.

TRIBVRIENSE temporibus Formosi PP. & Arnulphi Imp. ann. Domini 895. Tom. 3. Concil.

TVRONENSE in genere vel simpliciter, ex primo tamen nihil inuenitur allegasse Gratianus, quod celebrabatur sub finem Pōtificatus Leonis PP. primi sub annum Christi 463. Tom. 2. Conciliorum nec è secundo Gratianus aliquid habet, quod celebrabatur sub annū Christi 560. Tom. 2. Concil. Turonense tertium allegatur.

23. q. 5. c. 21. celebratum temporibus Leo-
nis PP. 3. & Caroli Magni Imp. sub an-
num Christi 800. Tom. 3. Concil.

VALENTINVM al. apud Valentiam al. a-
pud Valentias sub Damaso circiter annum
Christi 385. Tom. 1. Concil.

VALENTINVM Hispaniæ sub Symma-
cho PP. circiter annu Domini 519. Tom.
2. Concil.

VALENTINVM Gallia anno Christi 855.
Tom. 3. Concil.

VASENSE al. Varense temporibus Leo-
nis primi sub Theodosio Juniore Imp. Diof-
coro consule anno Christi 444. Tom. 1.
Concil. alij legunt VALENSE. 1. & 2.

Apud VERMERIAM al. apud Verme-
rias cui interfuit Rex Pipinus. 29. q. 2. c. 4.
desideratur in Tom. Cõcil. neque Chro-
nographi meminere. attamen frequen-
tia ex eo testimonia sunt & apud Gratia-
num & apud Iuonem & apud Burchar-
dum. De Pipino præterea scribit Sigeber-
tus in suis Chronicis ad annum Christi
766. in hæc verba; *In presentia Pipini Re-
gis inter Græcos & Romanos celebrabatur
Synodus de sancta Trinitate & de Sancto-
rum imaginibus.* ad quem tamen annum ab
aliis Chronographis Concilium Genti-
liacum ponitur; sed nihil vetat quo mi-
nus plura diuersis locis celebrentur eod-
em anno Concilia particularia; nec est
verissimile Græcos & Romanos ad ce-
lebrandam Synodum in Gallias profi-

157
Gentiliacū
vel Nobili-
liacum.

n iij cisci

cisci voluisse ac non potius ad locum alium quem conuenire medium; nisi fortè Pipini Regis cōmoditati studuerint hac in re quod fieri potuit. Obiter addo, S. Vedasti monasterium apud Attrebatēses præ nobilitate sui olim Nobiliacum fuisse nuncupatum, sicut ex eiusdem Diui Vedasti patet a vita.

VRBANENSE *Aluernia sub Urbana*
PP. 2. dist. 60. vide s. *Claromontense.*

VRBANENSE in *Apulia* 35. q. 6. c. 4. vide de s. *Melchiese & Melphiese.*

VRBANENSE *Placentia* dist. 70. vide s. *Placentinum.*

VRBICVM, de consecrat. dist. 2. c. vlt. al. legatur & à Burchardo frequenter & ab Iuone. desideratur in Tomis Concil.

WARMATIENSE al. *Wormatiense* al. *Guarmatiense* anno Christi 868. temporibus Hadriani PP. 2. sub Ludouico Rege. Tom. 3. Concil.

QVINTA CLASSIS CATALOGI auctorum Gratianorum Scriptores alij singulares partim Ecclesiastici partim etiam prophani.

ALCVINVS al. *Albinus* præceptor Caroli Magni discipulus venerabilis Bedæ; clarus fuit anno Christi 800
Ambrosius 400
Anastasius bibliothecarius 860
Anastasius Patriarcha Felici papa. 9. q. 3. c. II. & seq.

Apob.

Apollonius dist. 3. & 5. de consecrat. sub annū Domini 180. 190. 200. siue qui contra Montani hæresin scripsit, siue qui pro fide Christiana Apologeticum; si tamen diuersi sint hi duo (sicuti Tritthemius existimat) auctores, & nō vnus idemque.

Athanasius 350 *Augustinus* 400

Authentica 550

Basilus 380 *Beda* 700

Benedictus Abbas 540. sunt qui putent attigisse 600

Berengarius hæreticus attamen sæpe resipiscens. 1050, 1060. vide c. Ego Berengarius. de consecrat. dist. 2.

Bonifacius martyr Apostolus & legatus Germanorum 750

Brocardus & *Brocardica* vide nomen sequens *Burchardus*.

Burchardus Episcopus Wormatiensis, quem nationes exteræ. i. non Germanicæ corrupto nomine passim vocant *Brocardum*; cuius idcirco Decretū libris 20 comprehensum sub vocabulo *Brocardicorum* plerunque profertur in medium; testimoniis nunc ex *Brocardicorum* lib. 19, nunc ex aliis quibusdam libris *Brocardicis*, quasi dicas libris *Burchardicis* vel *Burchardi*, productis. Floruit anno Christi 1120.

Quod autem de *Brocardo Brocardicisq.* dixi, liquidò patet ex *Brocardicorum* à *Gregoriano* & à *Gregorio nono* quoque allegatorum cum libris *Burchardicis* collatione: tibi suffecerit vel vnicum in præ-

¶ V sentia

158
Brocardus
& Brocardica quid,

sentia cap. *In nomine Patris*. dist. 73. col-
latum cum libris Burchardicis, ne singula
nunc in comparationem deducamus ca-
pitula quæ sub *Brocardicorum* nomine de-
sumpsit ex *Burchardo Gratianus* vel etiam
Gregorius nonus, vt mox in disputatio-
ne de *Decretalibus* videbitur.

159
Capitula-
ria quæ.

Capitularia, qui sunt libri legum Fran-
cicarum à *Carolo Magno* sancitaru,
quæ & extant nunc vnà cum lege *Salica*
& legibus aliis plurimis populorum di-
uersorum *Carolo Magno* parètium. quia
& ipse *Gratianus* aliquando *Capitularia*
Caroli Magni nominat. II. q. I. c. 36. impe-
rauit *Carolus Magnus* anno *Christi* 800
& præcedentibus. Capitularia vocat eas
leges *Gratianus*, eo quòd breuissimis qui-
busdam capitulis de personis & rebus Ec-
clesiasticis quoq; multa *Carolus* illic præ-
clare còstituerit. vide *Iuonè* part. 4. c. 174.

Capitula Caroli & Ludouici, leges itidè
sunt eiusdè generis ab his duobus Imppe-
rata. *Gratianus* dist. 63. c. 34. & 2. q. 3. c. 8.
& 16. q. 1. c. 60.

- Cassiodorus* 500 (auctore.
- Chronica Imperatorum* 6. q. 7. c. 15. incerto
- Chrysostomus* 380
- Clerus Romanus* dist. 50. c. 27.
- Codex Iustiniani* 529
- Codex Theodosianus* II. q. I. 390
- Constantini privilegium* iisdè temporibus.
- Còstitutiones Nouella Iustiniani* 2. q. 1. 550
- Cyprianus* 250
- Cyril*

<i>Cyillus Alexandrinus.</i>	230
D idymus Alexandrinus	390
<i>Digesta</i>	552
<i>Diurnus liber. dist. 16. c. 9. incerto auctore.</i>	
E cclasiastica historia	multiplex.
<i>Ennodius dist. 40. c. 2.</i>	500
<i>Eusebius Pamphili</i>	330
<i>Eusebius Emisenus</i>	350
G esta Romanorum Pontificum incerto auctore.	
<i>Gratianus ipse</i>	1160
<i>Gregorius Nazianzenus</i>	380
H enricus primus Imperator	930
<i>Hermes. 34. q. 2. c. 6. temporibus Apostolorum.</i>	
<i>Hieronymus</i>	400
<i>Hilarius. de Consecrat. dist. 2. c. 82.</i>	330
<i>Hincmarus al. Hicmarus al. Jgmarus Archiepiscopus Remensis. 2. q. 4. c. 17. temporibus Nicolai PP. I. vt ex eiusdem Nicolai Decretis liquet</i>	860
<i>Honorius Imperator</i>	400
I nstitutiones Iustiniani	533
<i>Isidorus</i>	640
<i>Ischius al. Hischius al. Yschius</i>	390
<i>Ino Carnutensis</i>	1100
<i>Iustinianus Imperator</i>	550
L udovicus primus Imperator. dist. 63. c. 30.	
M artinus Braccarensis episcopus cognomine Papa qui Synodos Græcas collegit	630
N ouella	550
	Ordo

O rdo Romanus. dist. 75. cap. 6. & alibi
incerto auctore.

O rigenes 290

O tto primus Imperator 900

P aulinus 390

P aulus Iuriconsultus 210

P etrus Episcopus. absque loco, vel cognomine.

P ænitentiale Bedæ 700

P ænitentiale Romanum. incerto auctore.

P ænitentiale Theodori Cantuariensis 680

P ontificalis liber. incerto auctore.

P rospere 490

R abanus Maurus 850

S maragdus Abbas 950

T harasius Constantinopolitanus. i. q. l.

c. 21. temporibus 2. Synodi Nicenæ

sub annum Domini 780

T heodorus Cantuariensis Episcopus 680

T heodosiana leges vel Codex Theodosius vel

B reuiarium Alarici cum Annotationibus Aniani 500. vide s. Codex Theodosianus.

T ripartita historia 500

V lpianus 220

ANNOTATIO.

Ex hoc quintuplici Auctorum Gratianorum Catalogo perspicuum fit quàm multis abundauerit libris atque voluminibus Gratianus vel certè Burchardus & Iuo ex quibus multa deprompsit hic notet.

ster: Quorum quidem librorum pars magna temporibus his non reperitur; vt ambigere meritò quis posset, vtrùne sit magis gaudendum fragmenta nobis hæc esse per Gratianum seruata, quasi quasdam dispersas naufragij tabulas, an potiùs deplorandum quòd per huiusmodi rhapsodias auctores ipsi negligentius adseruati fuerint. Sic enim propter Iustini compendium periit nobis ipse Trogus Põpeius: ita propter L. Flori epitomè periit bona pars ipsius Liuij: sic propter Iustiniani digestionem selectionemque perière tot insignes Icⁱⁱ: sic denique multi perierūt auctores optimi propter aliorum ex ipsis compendiola. Quantò satius fuisset Isidori Hispalensis exèplum sequi & omnia omnium & Pontificum & Conciliorum integras ponere decisiones; idque iuxta ordinem fere temporum! dico fere; quia post recensitos Apostolorù Canones primorumque Pontificù Romanorum qui vsque ad Magnum Constantinum vixère Decreta, deinceps interfert Concilia Isidorus, ordine quidem temporum quoad singulas nationes, at Orientalibus primùm, deinceps Africanis, hinc Gallicis, ac postremò deniq; positis Hispanicis; Romanorum verò Pontificum Constantini Magni tempora sequètiū Decretis ordine suo. i. temporum subsequentibus vsque ad S. Gregoriù PP. sub quo vixit Isidorus; vnà cum pauculis aliunde post Isidorum

160
Librorum veterù clades per Abbreviatores atq; Rhapsodos.

161
Optimus Isidori conatus à posteris male neglectus, & quisnam sit eius ordo.

dorum decerptis atque depromptis, & quasi pro coronide superadditis, vti mox apparebit ex totius Isidorici Decreti Titulis iustoque Catalogo. Qua ratione factum fuisset vt præter ius ipsium Pontificium tali modo lögè plenissimum atque perfectissimum, plenissimam quoque & perfectissimam haberemus historiam Ecclesiasticam. Per indices autè titulorum, ferè talium quales nunc sunt in Decretalibus, consuli potuisset cōmoditati quærerium quid, & omnia quæ sunt eiuldem argumenti sub vnum conspectum videre desiderantiū. Nunc opus habemus (quod vt triste sic præposterum est) vt ex riuulis aqua suppeditetur fontibus; vbi contra fontes ipsi perenniter aquam debebant subministrare riuulis.

Quodsi Catalogus hic meus nunc ita deinceps locupletaretur, vt sua quibusq; per omnes quinque Classes auctoribus redderentur quæcunque Gratianus delibavit, ac præcipuè Pontificum Constitutiones, vel Decretales epistolæ, atq; Conciliorum Decreta, notatis vbiq; numeris capitum in quibus auctores ipsi siue Pontifices siue Concilia ponunt vnumquodque (qua in re satis diligentes fuerunt omnes hi tres, Burchardus, Iuo, Gratianus) maximum profectò conferret huiusmodi labor præsidium ad pleniorum omnium præcipuè Conciliorum editionem; quæ libris quoque manuscriptis, &

Conci-

162

Index quidam præclarus ad singulos auctores referens omnino singula valde foret utilis.

163

Conciliorum locupletatio.

Conciliis plurimis post celebratis, facile
quinti vel etiam sexti seu Tomi seu volu-
minis accessione posset adornari & auge-
ri. Laboravit in simili singulorum ad sin-
gulos auctores referendorum genere qui-
dam Labittus, & vtilissimè quidem labo-
rauit, vt qui per indicem quendam co-
piosissimum singula singulis reddidit au-
ctoribus quęcunque sunt in Justiniana
sed in vniuerso iure Pontificio labor hu-
iusmodi multò foret adhuc vtilior.

CAPVT TERTIVM

*De Ordine & Arte deq; Auctoribus De-
cretalium Gregory noni, Sexti, Boni-
faciani, Clementinarum & Ex-
trauagantium.*

SVPEREST vt breuissimè tandem di-
scamus de ordine Decretalium Grego-
rij noni, moxque deinceps catalogum si-
mul auctorum & auctoritatũ quibus hic
vtitur Gregorius nonus adnectamus.

Primus igitur inuentor Ordinis in De-
cretalibus obseruati fuisse videtur Ber-
nardus ille Papiensis qui post Gratianum
primus etiam repertus est epistolarũ Pon-
tificum decretalium compilator. Is cum
probè nouisset, ius omne rebus agen-
dis & vsibus potissimũ forensibus ac-
commodari, prudenter ad ordinis iudi-
ciarij rationem respexit in libris hisce
Decretalium disponendis; motus exem-
plo

164
De ordine
Decreta-
lium.

165
Auctor or-
dinis De-
cretalium.